

کالبد شکافی سیاست

تألیف:

دکتر پرویز امام زاده فرد

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی کرج

نشر فرهنگ‌شناسی

۱۳۸۹

سرشناسه:	امامزاده فرد، پرویز، ۱۳۳۱.
عنوان و نام پدیدآور:	کالبدشکافی سیاست / پرویز امامزاده فرد
مشخصات نشر:	تهران: نشر فرهنگ شناسی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	۴۲۵ صفحه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۰۷۲۸-۵-۹
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	علوم سیاسی
موضوع:	قدرت (علوم اجتماعی)
رده‌بندی کنگره:	۷۱۷J۸ :الف ۷۶۴۷۲ ۱۳۸۹
رده‌بندی دیوین:	۳۲۰
شماره کتابشناسی ملی:	۱۱۲۸۹۱۲

نشر فرهنگ‌شناسی: تهران، خیابان شهید مطهری، کوه نور، کوچه دوم،
پلاک ۲، واحد ۳، تلفن: ۸۸۷۳۱۲۷۰، فکس: ۸۸۷۳۴۶۳۷

نام کتاب: کالبد شکافی سیاست

تألیف: پرویز امامزاده فرد

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

ناشر: فرهنگ شناسی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۷۲۸-۵-۹

قیمت: ۹۰۰۰ ریال

فهرست مندرجات

پیشگفتار ۱۵

بخش اول سیاست و رابطه آن با جامعه

فصل اول: مقدمه	۲۱
فصل دوم: نقش متقابل سیاست و امور زندگی روزانه	۲۳
منابع و مآخذ	۲۵

بخش دوم: متدولوژی و معرفت شناسی علم سیاست

فصل اول: تعریف علم سیاست	۲۹
۱- تعاریف نهاد گرایانه از سیاست	۲۹
۲- تعاریف کارکرد گرایانه از سیاست	۳۰
الف) دیدگاه سیاست به عنوان تعریف و تفسیر	۳۱
ب) سیاست به مثابه علم	۳۱
فصل دوم: ساختار علم سیاست	۳۳
۱- مجموعه اطلاعات بشری	۳۳
۲- سیستماتیک و قانونمند بودن	۳۳
۳- اطلاعات در باره جامعه و قدرت	۳۴
۴- آزمون پذیر بودن علم سیاست	۳۵
فصل سوم: منطق علم سیاست: نقش متغیرها در علوم سیاسی و در حالت کلی، علوم اجتماعی	۳۷
۱- متغیرهای جغرافیایی	۳۸
۲- متغیرهای شخصی یا شخصیتی (کارگزار)	۳۸
۳- متغیرهای اجتماعی (ساختاری یا ساختار)	۳۹
الف) متغیرهای ساختاری وضعیتی	۳۹
ب) متغیرهای ساختاری نهادی	۳۹
فصل چهارم: مراحل رشد و تکامل دانش سیاسی	۴۱
۱- دوران جهان بینی غایت نگرانه	۴۱
۲- دوران جهان بینی میکانیکی	۴۲
فصل پنجم: عواملی که علمی بودن سیاست را سست می کنند	۴۵
۱- مقید نبودن کامل پدیده های سیاسی به یک یا چند عامل مشخص	۴۵
۲- مشکل تعریف ناپذیری سیاست و سایر مفاهیم سیاسی	۴۶
فصل ششم: مفروض ها در علم سیاست	۵۱
۱- هدف دار بودن رفتارهای سیاسی	۵۱
۲- فرض توجه به نمادها	۵۲
۳- فرض تفاوت های فردی	۵۲
۴- فرض وجوه مشترک میان افراد یک جامعه	۵۳
۵- فرض قابل مقایسه بودن برخی از پدیده های سیاسی	۵۳

۵۴	خر فرض گرایش عمومی به پاسداری از ارزش‌ها
۵۴	۷- فرض ارتباط امور به یکدیگر
۵۵	۸- فرض محدود بودن انرژی انسانی
۵۷	فصل هفتم: تفاوت میان علم سیاست و فن سیاست
۶۰	تفاوت میان دانش و فن سیاسی: مورد مطالعه، هنری کیسینجر و یونان سرهنگان
۶۲	مانعه الجمع بودن سیاست عملی با الزامات سیاست علمی: مورد مطالعه، جان بی. آندرسن
۶۷	فصل هشتم: رابطه روش‌های عمومی و سطح تحلیل در مطالعه سیاست
۶۹	منابع و مآخذ

بخش سوم: کالبد شکافی قدرت سیاسی

۷۵	فصل اول: قدرت چه پدیده‌ای است؟
۷۵	۱- تعاریف مختلف پیرامون «قدرت سیاسی» و یا «قدرت» بطور کلی
۷۵	الف) تعاریف قدیمی تر از قدرت سیاسی
۷۶	ب) تعاریف جدیدتر از قدرت سیاسی
۷۹	فصل دوم: تفاوت قدرت سیاسی با سایر قدرت‌ها و توانانی‌ها
۷۹	۱- تفاوت قدرت سیاسی با توانانی انسان بر طبیعت: قدرت طبیعی
۸۰	۲- تفاوت قدرت سیاسی با توانانی انسان بر خویش: قدرت بر نفس
۸۰	۳- تفاوت قدرت سیاسی با توانانی انسان برای خلق آثار هنری: قدرت هنری
۸۰	۴- تفاوت قدرت سیاسی با توانانی برای تولید یا مصرف: قدرت اقتصادی
۸۳	۵- تفاوت قدرت سیاسی با نفوذ سیاسی: قدرت اجتماعی
۸۴	۶- تفاوت قدرت سیاسی با زور قانونی: قدرت نظامی
۸۵	زور و اجبار از نظر ویر:
۸۷	فصل سوم: تفاوت میان انواع قدرت‌ها از نظر کاربردی و عملکردی
۸۷	۱- تفاوت میان قدرت «قابل استفاده» و قدرت «غیر قابل استفاده»
۸۹	۲- تفاوت میان قدرت سیاسی مشروع و غیر مشروع
۹۰	۳- تفاوت میان قدرت سخت و قدرت نرم
۹۱	الف) پیشینه تاریخی قدرت نرم
۹۱	۱- جایگاه قدرت نرم در تاریخ و فرهنگ باستان
۹۱	الف) قدرت نرم در چین باستان
۹۲	ب) قدرت نرم در یونان باستان، ایران و مصر
۹۳	۲- قدرت نرم در دوران اخیر
۹۴	ب) منابع قدرت نرم
۹۵	تفاوت میان منابع قدرت و رفتار قدرت
۹۷	ب) شیوه‌های اندازه‌گیری قدرت نرم
۹۸	ت) فوائد و ارزش قدرت نرم
۹۸	ث) کاربرد گسترده قدرت نرم
۹۹	ج) محدودیت‌ها بر سر قدرت نرم
۱۰۰	چ) قدرت هوشمند

فصل چهارم: تئوری اعمال قدرت.....	۱۰۳
۱- ضرورت اعمال قدرت.....	۱۰۳
۲- چگونگی اعمال قدرت.....	۱۰۴
منابع و مآخذ.....	۱۰۷

بخش چهارم: کالبد شکافی دولت مدرن

تاریخچه دولت مدرن در اروپا.....	۱۱۲
فصل اول: ساختار دولت مدرن.....	۱۱۳
۱- قلمرو جغرافیایی.....	۱۱۳
۲- مردم.....	۱۱۵
۳- حکومت.....	۱۱۷
۴- حاکمیت.....	۱۱۹
فصل دوم: عناصر ملیت.....	۱۲۳
احساس هویت ملی.....	۱۲۳
رابطه هویت ملی با ارزش‌ها.....	۱۲۴
ارزش‌های اجتماعی - سیاسی زمینه‌ساز هویت مشترک ملی.....	۱۲۵
۱- ارزش‌های مبتنی بر ملاحظات زیست-محیطی یا ملاحظات تاریخی.....	۱۲۵
۲- ارزش‌های مبتنی بر ملاحظات فلسفی - آینده‌نژاد برای به عنوان عامل زمینه‌ساز هویت مشترک ملی.....	۱۲۶
۳- ارزش‌های شخصی رهبران دولت‌ها به عنوان زمینه‌ای برای ایجاد هویت مشترک.....	۱۲۶
ویژگی‌های ارزش‌های مدنی.....	۱۲۷
فصل سوم: هدف‌هایی که دولت‌ها برای تحقق آنها بوجود آمده‌اند.....	۱۲۹
طبقه‌بندی اهداف دولتها:.....	۱۳۰
۱- ایجاد نظم و تربیت.....	۱۳۰
۲- بالا بردن رفاه فرد.....	۱۳۰
۳- بالا بردن رفاه جامعه.....	۱۳۲
۴- بالا بردن اخلاقیات جامعه.....	۱۳۲
فصل چهارم: نقش‌ها و وظایف دولت.....	۱۳۵
۱- نقش‌ها و وظایف «اصلی».....	۱۳۵
۲- نقش‌های خدماتی.....	۱۳۶
۳- نقش‌های بازرگانی.....	۱۳۶
منابع و مآخذ.....	۱۳۸

بخش پنجم: نظریات مختلف پیرامون شکل‌گیری دولت و نقد آنها

مقدمه.....	۱۴۰
فصل اول: دیدگاه‌هایی که منشاء دولت را خدا یا طبیعت دانسته‌اند.....	۱۴۱
۱- دیدگاه الهی شکل‌گیری قدرت سیاسی و دولت.....	۱۴۱
۲- نظریه سرشت طبیعی قدرت سیاسی و دولت.....	۱۴۲
فصل دوم: نظریاتی که ریشه دولت را در روابط اجتماعی و جامعه انسانی جستجو کرده‌اند.....	۱۴۵

۱۴۵	۱- نظریه کشمکش و تضاد
۱۴۶	الف) نظریه مارکسیستی دولت
۱۴۷	۱- مرحله انسان شکارچی و دوران کمون های اولیه: بهشت بی دولتی
۱۴۷	۲- در فردای انقلاب کشاورزی: ظهور دولت
۱۴۸	۳- شروع دوران بردگی
۱۴۹	ب) تئوری شکل گیری دولت توسط آنتونیو گرامشی
۱۵۰	ب) تئوری داروینسم اجتماعی
۱۵۰	ت) نظریه های قرارداد اجتماعی
۱۵۱	۱- نظریه قرارداد اجتماعی جان لاک
۱۵۲	۲- نظریه قرارداد اجتماعی توماس هابز
۱۵۴	۳- نظریه قرارداد اجتماعی ژان ژاک روسو
۱۵۵	موردپژوهی: نظریه شکل گیری دولت در ایران باستان
۱۵۶	۲- تئوری هایی که شکل گیری دولت را در نتیجه همگرا شدن صاحبان منافع و علایق دانسته اند
۱۵۸	۳- نظریه اخلاقی دولت: نظریه ای که همه جوانب را در برمی گیرد
۱۵۸	الف) یونانیان و نظریه اخلاقی دولت
۱۶۰	ب) نظریه اخلاقی دولت توسط رواقیون یونانی و رومی
۱۶۲	ب) دیدگاه مسیحیت اولیه پیرامون دولت: دوران قرون وسطی
۱۶۳	۱- اگوستین و نظریه اخلاقی دولت
۱۶۵	فصل سوم: تئوری متأخر شکل گیری دولت مدرن
۱۶۵	۱- دولت بازاری
۱۶۶	۲- فرایند حکمرانی
۱۶۷	۳- حکمرانی بعد از جنگ سرد
۱۶۸	نتیجه
۱۶۹	فصل چهارم: نقد نظریات شکل گیری دولت
۱۶۹	۱- نقد کلی
۱۷۰	۲- نقد اختصاصی
۱۷۰	الف) نقد تئوری های شکل گیری دولت از طریق کشمکش و تضاد
۱۷۰	نقد نظریه مارکسیستی دولت
۱۷۷	منابع و مأخذ

بخش ششم: شیوه ها و الگوهای تاریخی در حکمرانی دولت ها

۱۸۳	فصل اول: بررسی شیوه ها و الگوهای کلی تاریخی در حکمرانی دولت ها
۱۸۳	۱- ویژگی های حکمرانی پیشامدرن در دوران قدیم و قرون وسطی
۱۸۵	۲- شیوه حکمرانی مدرن از قرن پانزدهم تا اواسط قرن بیستم
۱۸۷	۳- شیوه حکمرانی مدرن از اواسط قرن بیستم تاکنون
۱۹۱	فصل دوم: مشخصات یک سیستم (نظام) سیاسی (مدل ایستونی)
۱۹۱	۱- محیط سیستمی
۱۹۳	۲- تجزیه و تحلیل عناصر تشکیل دهنده داده ها و ستاندها (عناصر سیستم سیاسی)

۱۹۴	الف) ارزش های فرهنگی
۱۹۷	ب) قوانین و مقررات و جایگاه آن ها در نگرش سیستمی سیاست
۱۹۸	پ) بازیگران
۲۰۱	مطالبات گروه های اجتماعی
۲۰۲	چگونگی بوجود آمدن گروه های اجتماعی
۲۰۵	گروه های ذینفع
۲۰۵	۱- گروه های ذینفوذ سازمان نیافته
۲۰۶	۲- گروه های ذینفوذ سازمان یافته - گروه های فشار
۲۰۷	۳- احزاب سیاسی
۲۱۰	۴- افکار عمومی به عنوان بازیگر مستقل سیاسی
۲۱۲	ت) ساختار بین المللی (یا منطقه ای) با محیط بین المللی (منطقه ای) و نقش آن در شکل دهی به خط مشی های عمومی
۲۱۴	منابع و مآخذ

بخش هشتم: عوامل عمده حفظ قدرت سیاسی دولت ها

۲۱۸	مقدمه
۲۱۹	فصل اول: داشتن حقانیت
۲۲۰	۱- گونه شناسی حقانیت: نظریه ماکس وبر
۲۲۰	الف) حقانی شدن قدرت به گونه سنتی
۲۲۱	ب) حقانی شدن قدرت به گونه قانونی - عقلانی یا نهادی
۲۲۲	پ) حقانی شدن قدرت به گونه کاریزماتیک (فردوسی)
۲۲۳	ویژگی های حقانیت کاریزماتیک
۲۲۳	ارزیابی منابع و ریشه های حقانیت
۲۲۵	فصل دوم: مشروعیت
۲۲۶	۱- تفاوت میان مشروعیت و حقانیت
۲۲۶	۲- اهمیت مشروعیت
۲۲۹	فصل سوم: مشارکت سیاسی
۲۲۹	الف) تعریف مشارکت سیاسی
۲۳۰	ب) مشارکت سیاسی به عنوان عامل موثرتر کردن حکومت و تداوم بخشیدن به آن
۲۳۳	فصل چهارم: توانایی برای اداره تولید و توزیع منابع اقتصادی
۲۳۵	الف) حکومت ها و فعالیت های اقتصادی
۲۳۶	ب) کارهایی که حکومتها در زمینه اقتصادی انجام داده اند
۲۴۰	منابع و مآخذ

بخش هشتم: عوامل ایجاد کننده تغییرات و تحولات اجتماعی - سیاسی

۲۴۲	عوامل ایجاد کننده تغییرات و تحولات اجتماعی - سیاسی
۲۴۳	فصل اول: بحران های سیاسی
۲۴۴	۱- علل و عوامل شکل دهنده به بحران ها
۲۴۴	الف) زمینه های اجتماعی (بحران هویت)

۲۴۵	 (ب) زمینه های اقتصادی بحران ها (بحران توزیع).....
۲۴۶	 (پ) زمینه های سیاسی بحران ها (بحران های نفوذ سیاسی).....
۲۴۷	 ۲- مقابله با بحران ها.....
۲۴۸	 الف) استراتژی مهار بحران.....
۲۴۸	 ب) استراتژی حل و رفع بحران.....
۲۴۹	 فصل دوم: انقلاب ها.....
۲۴۹	 ۱- تعریف انقلاب.....
۲۴۹	 ۲- دیدگاه های مختلف پیرامون علل وقوع انقلاب ها و ارزیابی آنها.....
۲۴۹	 الف) دیدگاه هایی که علل وقوع انقلاب ها را فقر می دانند.....
۲۵۱	 ب) دیدگاه هایی که علل وقوع انقلاب ها را رونق اقتصادی می دانند.....
۲۵۱	 پ) دیدگاه هایی که کاهش شدید در راستای رونق اقتصادی را علل وقوع انقلاب ها می دانند.....
۲۵۱	 ت) دیدگاه هایی که رشد اقتصادی شدید را علل وقوع انقلاب ها می دانند.....
۲۵۳	 ۳- ویژگی های عمومی و مشترک انقلاب ها.....
۲۵۴	 الف) دوران بارداری.....
۲۵۴	 ۱- وجود دوره زمینه پروری.....
۲۵۴	 ۲- دوره همضم.....
۲۵۵	 ۳- دوره بوجود آمدن آگاهی جمعی سازمان یافته.....
۲۵۵	 ۴- دوره سازمان یافته شدن یک «بلوک تاریخی».....
۲۵۵	 ۵- مرحله شمارش معکوس انفجار اجتماعی.....
۲۵۶	 ب) مرحله شروع واقعی انقلاب.....
۲۵۷	 ۱- دوره بهار انقلاب.....
۲۵۷	 ۲- دوره «فردای انقلاب».....
۲۵۹	 ۴- انقلاب های بزرگ جهان.....
۲۵۹	 ویژگی های مشترک و متمایز انقلاب های آمریکا و فرانسه.....
۲۶۱	 فصل سوم: کودتاها.....
۲۶۲	 ۱- ویژگی های عمده کودتاها.....
۲۶۳	 ۲- دوران های تاریخی در کودتاها.....
۲۶۳	 الف) قرن نوزده تا جنگ جهانی اول.....
۲۶۳	 ب) در سالهای بعد از جنگ دوم تا پایان جنگ سرد.....
۲۶۴	 پ) در دوران جهانی شدن.....
۲۶۵	 نتیجه.....
۲۶۶	 منابع و مأخذ.....

بخش نهم: نهادهای محدود کننده قدرت دولت ها

۲۷۰	 مقدمه.....
۲۷۱	 فصل اول: ضرورت محدود کردن قدرت دولت ها.....
۲۷۱	 ۱- پیشینه تلاش هایی که برای محدود کردن قدرت حکمرانان صورت گرفته اند.....
۲۷۳	 ۲- رابطه بین نهادهای محدود کننده قدرت و اخلاقیات و نهادهای اجتماعی در جوامع مختلف: یک بررسی تطبیقی.....

۳- متمایز شدن قوانین از اخلاقیات و هنجارهای غیررسمی در عصر ملون در زمینه محدود کردن قدرت دولت	۲۷۴
فصل دوم: طبقه‌بندی نهادهای محدودکننده قدرت دولت‌ها	۲۷۷
۱- نهادهای ملی محدودکننده قدرت دولت‌ها	۲۷۷
۲- نهادهای بین‌المللی محدودکننده قدرت دولت‌ها	۲۷۸
فصل سوم: اختیارات نهادهای حکومتی برای محدود کردن قدرت دولت	۲۷۹
۱- نهادهای قانونگذاری در نقش محدودکننده قدرت	۲۷۹
الف) قوه مقننه در نقش ایجادکننده اصلاحات و بازنگری در قانون اساسی کشور	۲۸۰
ب) ایفای نقش در انتخاب مقامات دولتی	۲۸۰
پ) اختیارات نهادهای مقننه در زمینه امور مالی	۲۸۰
ت) اختیارات اجرایی نهادهای مقننه	۲۸۰
ث) اختیارات قضایی نهادهای مقننه	۲۸۱
ج) اختیارات پژوهشی نهادهای قانونگذاری	۲۸۱
۲- نهاد قوه مجریه در نقش محدودکننده قدرت	۲۸۱
الف) وتو کردن یا تهدید به وتو کردن اقلیات نمایندگان مجلس	۲۸۲
ب) نهاد انحلال پارلمان توسط قوه مجریه در نظام‌های پارلمانی	۲۸۲
پ) نهاد اختیارات و صلاحیت نهایی غیرنظامیان بر نظامیان، در دست قوه مجریه	۲۸۳
ت) انتخابات به عنوان نهاد محدودکننده قدرت	۲۸۳
۳- نهادهای قضایی محدودکننده قدرت دولت	۲۸۵
الف) دادگاه‌های محلی و ایالتی در نظام‌های فدرال	۲۸۵
ب) هیات متصفه (ژوری)	۲۸۵
پ) مرور قضایی	۲۸۶
فصل چهارم: نهادهای بین‌المللی محدودکننده قدرت دولت‌ها	۲۸۷
الف) سازمان ملل (سازمان‌های بین‌المللی)	۲۸۸
۱- شورای امنیت	۲۸۸
۲- مجمع عمومی	۲۸۸
۳- شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد	۲۸۹
سایر نهادهای فراملی محدودکننده قدرت دولت‌ها (سازمان‌های منطقه‌ای)	۲۹۰
۱- کشورهای مشترک‌المنافع انگلیس	۲۹۱
۲- سازمان کشورهای آمریکا	۲۹۱
۳- اتحادیه آفریقا	۲۹۱
۴- اتحادیه عرب	۲۹۱
۵- سازمان پیمان آتلانتیک شمالی	۲۹۲
نتیجه	۲۹۲
منابع و مآخذ	۲۹۳

بخش دهم: نظام‌های سیاسی و طبقه‌بندی آنها

طبقه‌بندی نظام‌های سیاسی	۲۹۶
۱- طبقه‌بندی هرودوت از نظام‌های سیاسی	۲۹۶

۲۹۷	۲- طبقه‌بندی ارسطو از اشکال حکومتی.....
۲۹۹	۳- طبقه‌بندی شیوه‌های حکومتی توسط مونسکیو.....
۳۰۱	۴- طبقه‌بندی شیوه‌های حکومتی از نظر چگونگی مناسبات حکمرانان و مردم.....
۳۰۲	الف) حکومت‌های بی‌واسطه (مستقیم).....
۳۰۳	- ویژگی‌های حکومت‌های مستقیم.....
۳۰۵	ب) حکومت‌های غیرمستقیم (با واسطه).....
۳۰۷	- پیشینه نهاد "نماینده‌گی" در غرب.....
۳۰۷	- تحول در مفهوم "نماینده‌گی" در دوره‌های متأخر قرون وسطی.....
۳۰۸	- عقلانی‌سازی مأموریت نمایندگی.....
۳۱۰	۵- طبقه‌بندی حکومت‌ها بر اساس نمایندگی.....
۳۱۰	الف) حکومت‌های کثرت‌گرا (پلورالیستی).....
۳۱۲	ب) حکومت‌های نخبه‌گرا.....
۳۱۳	- میانی اندیشه‌ای شکل‌های حکومتی نخبه‌گرا.....
۳۱۵	پ) حکومت‌های یوکرت‌گرا.....
۳۱۷	ت) نظام‌های سیاسی شرکت‌گرا.....
۳۱۸	- پیشینه و سوابق نظام شرکت‌گرا.....
۳۲۱	۶- طبقه‌بندی نظام‌های حکومتی بر اساس مشروعیت.....
۳۲۳	۷- طبقه‌بندی حکومت‌ها بر اساس شمولی بین‌المللی.....
۳۲۳	الف) حکومت‌های دو (دور).....
۳۲۳	ب) حکومت‌های دو فاکتو.....
۳۲۴	۸- طبقه‌بندی حکومت‌ها بر اساس معیارهای حکمرانی.....
۳۲۴	الف) حکومت‌های مبتنی بر قانون.....
۳۲۴	ب) حکومت‌های مبتنی بر اشخاص.....
۳۳۱	- ضعیف شدن و تجزیه تدریجی او دولت‌ها در سال‌های پس از جنگ سرد.....
۳۳۳	منابع و مآخذ.....

بخش یازدهم: طبقه‌بندی حکومت‌ها از نظر ساختار قانون اساسی

۳۳۶	طبقه‌بندی نظام‌های سیاسی از نقطه نظر ساختار قانون اساسی.....
۳۳۶	اول: ویژگی‌های حکومت فدرال (فدرالیسم).....
۳۳۷	ویژگی‌های مثبت نظام فدرال.....
۳۳۷	ویژگی‌های منفی نظام فدرال.....
۳۳۸	دوم: نظام‌های متمرکز.....
۳۳۸	ویژگی‌های مثبت نظام متمرکز.....
۳۳۹	ویژگی‌های منفی سیستم متمرکز.....
۳۳۹	سوم: ویژگی‌های نظام کنفدرال.....
۳۴۰	چهارم: حکومت‌های محلی.....
۳۴۰	پنجم: طبقه‌بندی نظام‌های سیاسی از نقطه نظر جایگاه فرد در آنها.....
۳۴۰	۱- نظام‌های لیبرال دموکراسی.....

۳۴۱	۲- نظام‌های توتالیتر.....
۳۴۲	الف) نظام‌های فاشیستی.....
۳۴۳	ب) نظام‌های کمونیستی.....
۳۴۳	منابع و مأخذ.....

بخش دوازدهم: حکومت و مدیریت

۳۴۷	فصل اول: تفاوت میان حکومت کردن و اداره.....
۳۴۹	فصل دوم: تاریخچه شکل‌گیری مفاهیم و الگوهای عمومی برای تربیت کارکنان دولتی.....
۳۴۹	۱- الگوهای تربیت کارکنان دولتی در کشورهای صنعتی غرب.....
۳۵۲	۲- ویژگی‌های متمایز قدرت اداری و سیاسی.....
۳۵۲	الف) ویژگی‌های قدرت اداری.....
۳۵۴	ب) ویژگی‌های اختیارات و قدرت سیاسی.....
۳۵۷	فصل سوم: برتری مدیران بر سیاستمداران (حکومت‌گران) در کشورهای صنعتی.....
۳۶۱	فصل چهارم: نقش قدرت اداری در کشورهای در حال توسعه.....
۳۶۳	منابع و مأخذ.....

بخش سیزدهم: سیاست بر فراز مرزها

۳۶۶	دولتها تحت تاثیر نیروهای سیاسی و اقتصادی فرامرزی.....
۳۶۷	فصل اول: جایگاه جنگ در عرصه بین‌الملل.....
۳۶۹	۱- علل و ریشه‌های جنگ‌ها.....
۳۶۹	۲- گونه‌شناسی جنگ‌ها.....
۳۶۹	الف) جنگ‌های داخلی.....
۳۷۰	ب) جنگ‌های بین‌المللی.....
۳۷۱	۱- طبقه‌بندی جنگ‌های بین‌المللی از نقطه نظر دامنه عملیاتی.....
۳۷۱	الف) جنگ‌های محدود.....
۳۷۱	ب) جنگ‌های تمام‌عیار.....
۳۷۲	۲- طبقه‌بندی جنگ‌های بین‌المللی از نقطه نظر موضوع مورد مناقشه.....
۳۷۲	الف) جنگ‌های سرزمینی.....
۳۷۲	ب) جنگ‌های در وجه غالب اقتصادی.....
۳۷۳	پ) جنگ‌های در وجه غالب فرهنگی.....
۳۷۳	۳- دور شدن تدریجی عرصه بین‌الملل از جنگ.....
۳۷۵	فصل دوم: صلح و الگوهای مختلف آن.....
۳۷۵	۱- الگوی صلح رومی.....
۳۷۵	۲- صلح وستفالی (۱۶۴۸).....
۳۷۶	۳- صلح بریتانی.....
۳۷۶	۴- تحول در مفهوم صلح در سالهای پس از جنگ سرد.....
۳۷۶	الف) صلح دموکراتیک.....
۳۷۷	ب) صلح لیبرال.....

بخش چهاردهم: مسائل سیاسی سال‌های آخر قرن بیستم و اوائل هزاره سوم

۳۸۰	 مقدمه
۳۸۱	 فصل اول: چالش‌های جهانی شدن برای دولت‌ها
۳۸۱	 ۱- آثار انقلاب در ارتباطات
۳۸۲	 ۲- پیشرفت‌ها و دستاوردهای تکنولوژیک و جهانی شدن فرهنگ، اقتصاد و سیاست
۳۸۲	 الف) جهانی شدن فرهنگ
۳۸۲	 ب) جهانی شدن اقتصاد
۳۸۳	 پ) جهانی شدن سیاست
۳۸۴	 ۳- فرایند پیوستگی و از هم گسستن کشورها در نتیجه جهانی شدن
۳۸۵	 فصل دوم: چالش تروریسم
۳۸۵	 ۱- دوره‌های تاریخی عمده در تاریخ تروریسم
۳۸۵	 الف) از دوران قدیم تا اواسط قرن بیستم
۳۸۶	 ب) از اواسط قرن بیستم تا دهه آخر قرن
۳۸۶	 پ) از دهه آخر قرن بیستم تا کنون
۳۸۷	 ۱- اهداف تروریسم
۳۸۷	 ۲- استراتژی تروریست‌ها
۳۸۸	 ۲- چشم اندازهای آینده راجع به تروریسم
۳۹۱	 فصل سوم: مسائل حقوق بشر
۳۹۲	 ۱- پیشینه توجه دولت‌ها به حقوق بشر
۳۹۲	 الف) در دنیای باستان
۳۹۲	 یونانیان و حقوق بشر
۳۹۳	 ۲- جایگاه حقوق بشر در امپراطوری روم
۳۹۴	 ب) حقوق بشر در غرب
۳۹۴	 ۱- دلایل پر رنگ شدن حقوق بشر در غرب از دهه‌های پایانی قرن هجدهم به بعد
۳۹۵	 ۲- حقوق بشر در جنگ جهانی دوم
۳۹۶	 ۳- حقوق بشر در دوران جنگ سرد
۳۹۷	 ۴- حقوق بشر در سال‌های پس از جنگ سرد
۴۰۱	 فصل چهارم: حقوق بشر در ارتباط با جنسیت او
۴۰۱	 ۱- تبعیض جنسیتی از منظر تاریخی
۴۰۲	 ۲- جنبش زنان در اندیشه و عمل
۴۰۲	 ۳- مسائل بر سر راه جنبش زنان
۴۰۵	 فصل پنجم: مسائل مربوط به محیط زیست
۴۰۶	 ۱- پیشینه دغدغه‌ها و نگرانی‌های زیست محیطی در دوران مدرن
۴۰۶	 ۲- اقدامات اولیه
۴۰۶	 الف) کنفرانس جهانی محیط زیست در شهر استکهلم
۴۰۷	 ب) تأسیس کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه سازمان ملل

- ۴۰۷ پ) "اجلاس زمین ریو" در ریو دو ژانیرو
- ۴۰۸ ن) اجلاس محیط زیست کیودو
- ۴۰۹ ث) اجلاس جهانی محیط زیست در کپنهاگ
- ۴۱۰ منابع و مآخذ

بخش پانزدهم: نتیجه و جمع بندی

- ۴۱۳ بخش پانزدهم: نتیجه و جمع بندی
- ۴۱۷ کتابخانه

www.ketab.ir

پیشگفتار

این کتاب بخش کوچکی از دانش سازمان یافته موجود درباره سیاست و عملکردهای آن را بصورتی مجمل و مقدماتی تجزیه و تحلیل کرده و نشان می‌دهد که مجموعه اطلاعاتی که به آن «علم سیاست» گویند از مباحث، موضوع‌ها و زمینه‌های گسترده، گوناگون و قابل مطالعه تجربی به میزان کافی برخوردار است که بتواند به عنوان یک نظم منسجم علمی^۱ آگاهی بخش و اطلاع‌دهنده مطرح گردد. همان‌گونه که از خلال مطالب این کتاب هم بر می‌آید، بخشی از مباحث، موضوع‌ها و زمینه‌های موجود در علم سیاست از گذشته‌های دور خاص این دانش بوده در حالیکه بخشی دیگر از مباحث و دیدگاه‌های کنونی علم مزبور از سایر علوم و فنون و توسط دانشوران مختلف آن رشته‌ها و یا دانشوران علوم سیاسی وارد علم سیاست شده است. این تحول معرفتی نه تنها سبب گسترده‌تر شدن و عمیق‌تر شدن دامنه علم سیاست شده که حتی موجب شده میان این رشته از علوم اجتماعی با سایر رشته‌های علوم و معارف بشری و بخصوص علوم تجربی گفت‌وگوهای سازنده و سودمند صورت بگیرد.

این کتاب از دوازده بخش و یک نتیجه‌گیری نهایی تشکیل شده است. هر بخش هم از فصول، قسمت‌ها و احتمالا نتیجه‌گیری ویژه خود تشکیل شده است. در بخش اول، تحت عنوان مقدمه، به رابطه متقابل سیاست و امور زندگی روزانه انسان پرداخته شده و به آثار و پیامدهای شناخت دقیق اندیشه‌ها، ایده‌ها و مفاهیم و نظریات و نیز رهیافت‌های مختلف در حل و فصل مسائل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع اشاره رفته است.

در بخش دوم، که به سیاست با رهیافت علمی پرداخته شده، از پنج فصل تشکیل شده است: در فصل اول رابطه پر پیچ و خم سیاست و علم؛ در فصل دوم، مراحل رشد و تکامل علم سیاست در طول قرون و اعصار؛ در فصل سوم عوامل چالشگر در برابر علم سیاست، در فصل چهارم مفروض و قراردادهای مقدماتی در علم سیاست و سرانجام در فصل پنجم، تفاوت میان علم سیاست و سیاست به عنوان یک فن مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند.

در بخش سوم، کالبدشناسی قدرت سیاسی، از سه فصل تشکیل شده است: در فصل اول، این نیروی محرکه سیاست معرفی شده؛ در فصل دوم، تفاوت قدرت سیاسی، نفوذ و سایر قدرت‌ها بررسی شده؛ و در فصل سوم، در ضرورت و چگونگی اعمال قدرت سیاسی در یک

جامعه سخن رفته و تفاوت اعمال قدرت و قدرت نمائی در دوران قدیم و مدرن مورد مطالعه قرار گرفته است.

بخش چهارم از گرائیگاه مبحث سیاسی یعنی دولت بحث می‌کند. این بخش خود مشتمل بر سه فصل است: در فصل اول، ساختار دولت مدرن و در فصل دوم و سوم هدف‌ها و نقش‌های آن تشریح شده است.

بخش پنجم نظریات مختلف در مورد شکل‌گیری دولت و نقد آنها را پوشش می‌دهد و از سه فصل تشکیل شده است: در فصل اول نظریات منشاء الهی و طبیعی است؛ در فصل دوم، نظریات منشاء اجتماعی دولت و در فصل سوم نقد نظریات مزبور مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش ششم کارنامه دولت مدرن را بررسی می‌کند و از چهار مبحث در قالب فصول چهارگانه‌ای سخن به میان می‌آورد: فصل اول، ظهور ناسیونالیسم؛ فصل دوم، رایج شدن گرایش‌های بین‌المللی، در فصل سوم، امپریالیسم مدرن؛ و سرانجام در فصل چهارم از دولت سازی و دولت‌پروری در سرزمین‌های بی‌دولت و مستعمره‌های گذشته.

بخش هفتم به بررسی تغییرات و تحولات در قدرت دولت‌ها و حکمرانی‌ها و نیز عوامل تاثیرگذارنده روی این تغییرات و تحولات اختصاص یافته است و از سه فصل تشکیل شده است. فصل‌های کوچک اول و دوم، به ترتیب، به بررسی این تغییرات و تحولات در دوران قرون قدیم و دو سطحی از یک سوی و دوران جدید و معاصر از سوی دیگر می‌پردازند. فصل سوم به دوره متاخر و پسین مدرنیته اختصاص یافته که شماری از تغییرات و تحولات کلیدی زمان ما را در بر می‌گیرد.

بخش هشتم عوامل عمده حفظ کننده قدرت سیاسی دولت‌ها را در زمان ما تجزیه و تحلیل می‌کند و از دو فصل تشکیل شده است: در فصل اول ریشه‌های حقانی دولت‌ها و در فصل دوم، پایه‌های مشروعیت آنها را کندوکاو می‌کند.

بخش نهم، بر خلاف بخش هشتم، عوامل تحلیل برنده و تغییر دهنده قدرت دولت‌ها را بر می‌رسد و از پنج فصل تشکیل شده است: فصل اول، بحران‌ها؛ فصل دوم دولت، انقلاب‌ها؛ فصل سوم، کودتاها؛ و سرانجام در فصل چهارم، جنگ‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در سر آخر فصلی را هم به تحلیل (نتیجه) تحلیل قدرت سیاسی دولت‌ها اختصاص داده است. بخش دهم، تلاش خود دولت‌ها برای محدود کردن قدرت خود از طریق نهادسازی را مطالعه می‌کند و از دو فصل تشکیل شده است: در فصل اول، در زمینه محدود کردن قدرت دولت‌ها؛ و در فصل دوم، ابزارهای نهادی محدود کننده قدرت دولت‌ها بررسی شده‌اند.

بخش دهم به طبقه‌بندی نظام‌های سیاسی بر اساس کار ویژگی‌های آنان از دوران باستان تاکنون پرداخته است و این کار را در دو فصل انجام داده: فصل اول، طبقه‌بندی بر اساس نظرات فلاسفه؛ و فصل دوم طبقه‌بندی‌های موضوعی را بررسی کرده است.

بخش یازدهم به طبقه‌بندی نظام‌های سیاسی بر اساس قانون اساسی پرداخته، نظام‌های فدرال، متمرکز و کنفدرال را مورد بررسی قرار داده است.

بخش دوازدهم حکومت و مدیریت و تفاوت‌ها و وجوه مشترک آنها را بررسی می‌کند و خود بر سه فصل مشتمل شده است: فصل اول به تفاوت میان حکومت کردن و ادات نمودن پرداخته؛ فصل دوم، تاریخچه شکل‌گیری مفاهیم و الگوهای کارآموزی کارکنان دولتی را مطالعه می‌کند؛ و در فصل سوم، نقش‌های حکومت‌کنندگان و مدیران در نظام‌های مختلف سیاسی را مورد توجه قرار می‌دهد.

بخش سیزدهم به سیاست بین‌المللی می‌پردازد، که مشتمل بر دو فصل است: در فصل اول، جایگاه جنگ در عرصه بین‌الملل مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل، از علل و ریشه‌های جنگ‌ها تا گونه‌شناسی جنگ‌ها بحث شده است.

در فصل دوم، صلح و شکل‌های مختلف آن مورد مطالعه قرار گرفته و تحولات صورت گرفته در مفهوم صلح در سال‌های پس از جنگ سرد ارزیابی شده‌اند.

بخش چهاردهم به چهار تحول و مسئله سیاسی عمده در سال‌های آخر قرن بیستم و هزاره سوم اختصاص داده شده است: در فصل اول، محدودیت‌هایی که جهانی شدن برای دولت‌ها به وجود آورده است، در فصل دوم، چالش تروریسم، در فصل سوم، مسائل حقوق بشر، در فصل چهارم، مسائل جنبش زنان و فمینیسم و سرانجام، در فصل پنجم، مسائل مربوط به محیط زیست مورد بررسی و مطالعه تاریخی و جامعه‌شناسی قرار گرفته‌اند.

بخش پانزدهم به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهانی از همه مطالب کتاب پرداخته است.

مطالب این کتاب گزیده‌ای از مجموعه دست‌نوشته‌هایی است که طی چهارده سال تدریس مبانی علم سیاست برای دانشجویان سال اول و دوم رشته علوم سیاسی تهیه و تنظیم شده‌اند. البته این مطالب برای سایر دانشجویان در رشته‌های مختلف علوم اجتماعی و انسانی کم و بیش بکار می‌آید و نیز خوانندگان عادی، که برای مطالعه این کتاب چندان نیازی به اطلاعات وسیع سیاسی ندارند.

در پایان از دفتر نشر فرهنگ‌شناسی برای چاپ کتاب و همچنین خانم لیلا قلیجانی از اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد که با نظرات خود موجب غنای کتاب شدند کمال امتنان و تشکر را دارم.